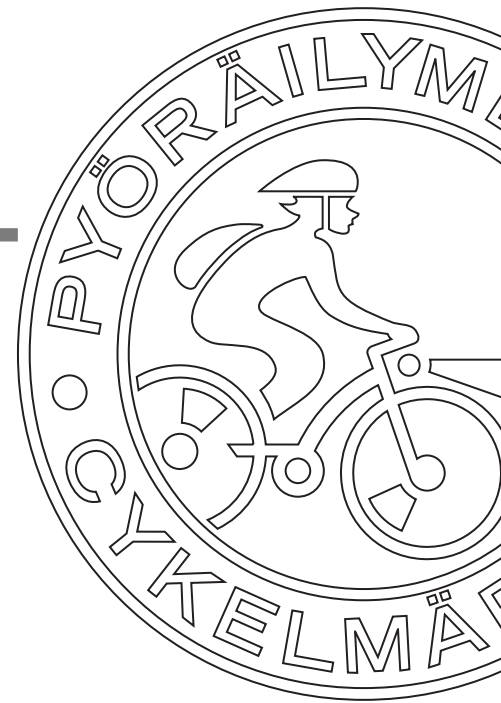

PYÖRÄILYMERKKI

SISÄLLYSLUETTELO

Esipuhe	3
PRONSSINEN PYÖRÄILYMERKKI	
Tiedote huoltajille	4
1. luokan syksy	5
1. luokan talvi / Lisätehtävä	6
1. luokan kevät	7
1. luokan kevät / Koe	8
Opettajan ohjeet	9
HOPEINEN PYÖRÄILYMERKKI	
2. luokan syksy	10
2. luokan talvi / kevät	11
2. luokan kevät / Ajotaitotesti	12
Opettajan ohjeet	13
KULTAINEN PYÖRÄILYMERKKI	
3. luokan syksy	14
Onnettomuusdraama	15
3. luokan kevät	16
3. luokan kevät / Koe	17
Pyörän kunnon ja varusteiden katsastuskortti	19
Opettajan ohjeet	20

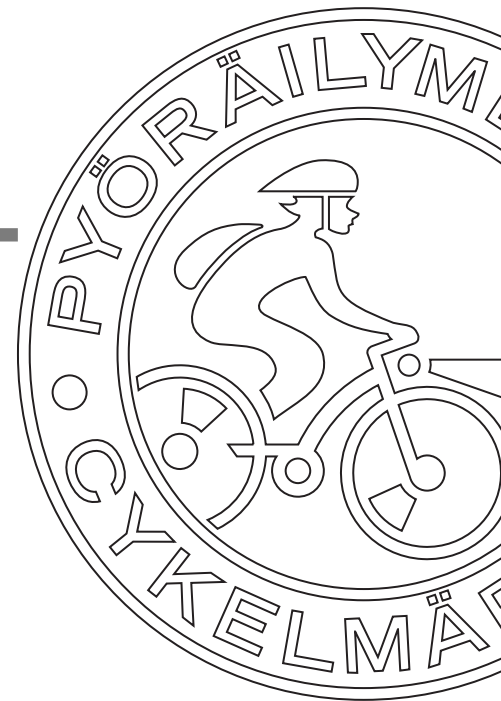
ESIPUHE

Pyöräilymerkki sai alkunsa ajatuksesta, että uimamaisterin tutkinnon kaltainen kansallinen standardi saataisiin myös liikennekasvatukseen ja pyöräilyn aihepiiriin. Lapsia kuljetetaan yhä useammin autolla kouluun, lapset eivät liiku tarpeeksi ja lasten ylipaino on lisääntymässä. Tarkoituksena on, että pyöräilymerkin suorittaminen parantaisi lasten liikenneturvallisuutta, kannustaisi lapsia liikkumaan enemmän ja rohkaisisi huoltajia ja opettajia nykyistä paremmin sallimaan lasten pyöräilyn kotona ja koulumatkoilla.

Pyöräilymerkki suoritetaan 1., 2. ja 3. luokan aikana, jotta lapsilla olisi mahdollisimman hyvät valmiudet tulla pyörällä kouluun 3. luokan alussa, kuten useimmissa kouluissa on tapana. Kokonaisuus koostuu pronssisesta, hopeisesta ja kultaisesta Pyöräilymerkistä. Paketissa on mukana tuntisuunnitelmat ja kaikki opetusmateriaali, kuten tehtävät, kokeet sekä koteihin menevät tiedotteet. Tunteja on yhteensä kahdeksan. Mukana on keskustelua, kuvaamataittoa, draamapedagogiikkaa, leikkejä ja käytännön ajoharjoittelua. Kultaiseen merkkiin vaadittava pyöräretki on ainoa tutkinnon osa-alue, jota ei ole tarkoitus suorittaa koulussa.

Pyöräilymerkin kehittämistyön on koordinoanut ja maksanut Pyöräilykuntien verkosto. Työtä on ohjannut asiantuntijoita Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastosta, Helsingin opetusvirastosta, Pakilan ala-asteen koulusta, Liikenneturvasta, Helsingin liikenneturvallisuusyhdistyksestä, Suomen Polkupyöräteollisuusyhdistyksestä ja Helkamalta. Pyöräilymerkin pilottihankkeeseen osallistui kouluja ympäri Suomea, mm. Kangasalta, Noormarkusta, Helsingistä, Vähästäkyröstä, Porista, Honkakoskelta, Noormarkusta, Hämeenlinnasta ja Huittisista.

TIEDOTE HUOLTAJILLE

Luokassamme suoritetaan tästä syksystä alkaen liikennekasvatukseen ja polkupyöräilyyn liittyvä Pyöräilymerkki.

Pyöräilymerkki sai alkunsa ajatuksesta, että uimamaisterin tutkinnon kaltainen kansallinen standardi saataisiin myös liikennekasvatukseen ja pyöräilyn aihealueille. Lapsia kuljetetaan yhä useammin autolla kouluun ja lasten arkiliikunnan määrä on vähentynyt. Tarkoituksena on, että Pyöräilymerkin suorittaminen parantaisi lasten liikenneturvallisuutta ja kannustaisi lapsia liikkumaan enemmän. Samalla päämääränä on rohkaista huoltajia ja opettajia nykyistä paremmin sallimaan lasten pyöräily koulumatkoilla ja vapaa-ajalla. Lisäksi pyrkimyksenä on, että Pyöräilymerkin suorittaminen opettaisi lapset esimerkiksi säätämään pyöränsä oikein ja huolehtimaan pyöriensä kunnosta.

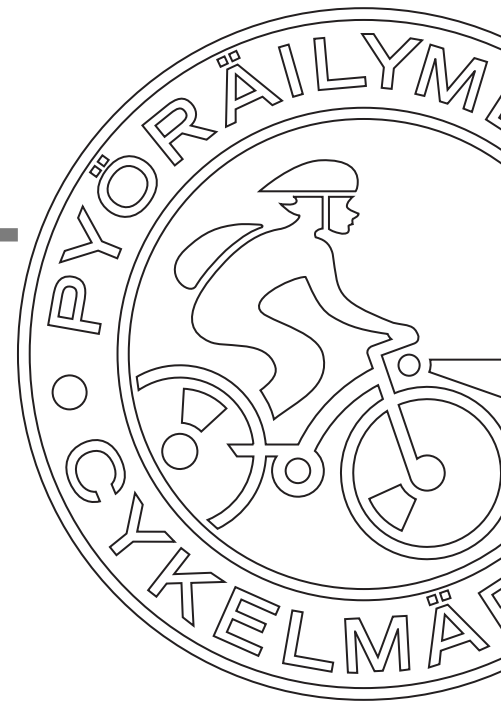
Pyöräilymerkki on tehty mahdollisimman selkeäksi ja yksinkertaiseksi kouluille ottaa käyttöön. Merkki suoritetaan 1., 2. ja 3. luokan aikana, jotta lapsilla olisi hyvät valmiudet tulla pyörällä kouluun 3. luokan alussa, kuten useissa kouluissa on tapana. Kokonaisuus koostuu pronssisesta, hopeisesta ja kultaisesta Pyöräilymerkistä. Tunteja on yhteensä kahdeksan. Mukana on keskustelua, kuvaamataittoa, draamapedagogiikkaa, leikkejä ja käytännön ajoharjoittelua. Kolmannella luokalla suoritettava pyöräretki on ainoa tutkinnon osa-alue, jota ei ole tarkoitus suorittaa koulun alueella.

Oppilaat saavat kunkin merkkiasteen suoritettuaan todistuksen, jonka lisäksi on mahdollisuus hankkia Pyöräilymerkki-pinssi.

Pyöräilymerkin kehittämistyön on koordinoanut Pyöräilykuntien verkosto. Työtä on ohjannut asiantuntijoita Helsingin kaupunkisuunnitteluvirastosta, Helsingin opetusvirastosta, helsinkiläisen Pakilan ala-asteen koulusta, Liikenneturvasta, Helsingin liikenneturvallisuusyhdistyksestä, Suomen Polkupyöräteollisuusyhdistyksestä ja Helkamalta.

Liikenneturvan vinkit kypärän oikeaan käyttöön ja kiinnittämiseen

1. Kypärä suojaa parhaiten, kun se on sopiva. Kannattaa valita koko ja muoto, joka tuntuu päässä sopivalta ja mukavalta.
2. Kypärä asetetaan päähän niin, että se suojaa otsaa, koska otsaan kohdistuu eniten iskuja.
3. Kypärä säädetään sovituspannan tai -palojen avulla käyttäjälle sopivaksi. Hihnat ohjataan kulkemaan korvien molemmin puolin. Leukahihna ja lukko säädetään lopuksi niin, että kiinnitys tuntuu mukavalta ja tukevalta. Tällöin leukahihnan ja leuan väliin mahtuu vain 1 - 2 sormea.
4. Ennakoivaa ajoa tarvitaan pyöräilyssäkin! Kypärän käyttö ei estä onnettomuuden syntyä, mutta estää tai lieventää useimmat päähän kohdistuneet vammat. Kypärän suojaava vaikutus ei aina riitä, etenkin kaikkein kovimmissa törmäyksissä auton kanssa.
5. Voimakkaan iskun saanut kypärä on syytä vaihtaa uuteen. Sen iskunvaimennuskyky on voinut heikentyä, vaikka vaurio ei näy ulospäin. Kypärän käyttöikä on enimmillään 10 vuotta, kun sitä käsittelee oikein.
6. Tieliikennelain mukaan polkupyöräilijän ja polkupyörän matkustajan on yleensä käytettävä asianmukaista kypärää.

PRONSSINEN PYÖRÄILYMERKKI

1. luokan syksy / 1. oppitunti / 45 min.

Merkin idea ja tarkoitus

Opettaja kertoo merkin idean ja tarkoituksen

- Oppilaat voivat pyöräillä turvallisesti kouluun 3. luokan alussa.

Oppilaat miettivät pareittain tai pienissä ryhmissä, miten liikenteessä voi liikkua turvallisesti ensin jalankulkijan ja sitten pyöräilijän näkökulmasta.

Parityö / Ryhmätyö

Parit kertovat ideansa muulle luokalle ja opettaja kirjaa ne taululle.

- Muista aina kävellä ylittäessäsi tietä tai katua.
- Tielle tai kadulle ei saa juosta pallon ym. perässä.
- Tietä tai katua ylittäessä täytyy katsoa joka suuntaan.
- Muista käyttää suojatietä aina kun mahdollista.
- Muista noudattaa liikennevaloja.
- Muista, että kadunylitykset ovat aina vaaran paikkoja.
- Muista, että pyörä pitää taluttaa suojatien yli, jos pyöräilee jalkakäytävältä suojatielle.

Kevyen liikenteen sääntöjä:

- Jalankulkijan on käveltävä kevyen liikenteen väylällä joko oikeassa tai vasemmassa reunassa.
- Alle 12-vuotias lapsi saa pyöräillä jalkakäytävällä. Hän ei kuitenkaan saa aiheuttaa häiriötä jalankulkijoille.
- Pyörätien ja jalkakäytävän puuttuessa on ajettava tien oikeassa reunassa.
- Pyörätien jatkeena olevalla suojatiellä saa pyöräillä.
- Mopolla ajo pyörätiellä on sallittu vain, jos pyörätiemerkissä on lisäkilpi "Sallittu mopoille".
- Polkupyörässä tulee olla etu-, sivu-, poljin- ja takaheijastimet.
- Polkupyörän takatelineeseen on hyvä kiinnittää turvaviiri.
- Polkupyörässä on käytettävä valaisinta kun ajetaan tiellä pimeässä tai hämärässä.
- Polkupyörässä saa olla myös taaksepäin punaista valoa näyttävä valaisin.
- Polkupyörässä pitää olla soittokello.

Heijastimen havaintoesitys

- Pimennetyssä luokassa oppilaat etsivät taskulampun avulla heijastimilla varustettuja leluja tai muita esineitä.
- Pimennetyssä tilassa voidaan heijastimien vaikutusta demonstroida oppilaiden avulla.

Keskustelu

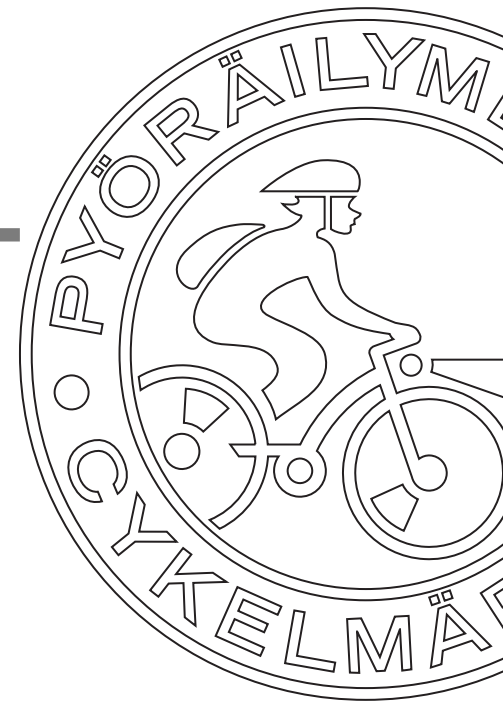
- Keskustellaan siitä, mitä hyötyä heijastimen käytöstä on liikenteessä.
- Autoilija voi häikäistyä vastaantulevan auton valoista, jolloin on vielä vaikeampaa havaita ilman heijastinta kulkevaa lasta.
  - Ei saa ikinä luottaa siihen, että autoilija näkee pyöräilijän tai jalankulkijan.
  - Aina on oltava valmiina väistämään.

Kotitiedote

- Opettaja jakaa kotitiedotteen.
- Oppilaiden toivotaan tekevät huoltajan avustuksella selvityksen koulumatkastaan ja kartoittaa sen vaaranpaikat.
  - Aihetta olisi hyvä käsitellä myös vanhempainillassa.

PRONSSINEN PYÖRÄILYMERKKI

1. luokan talvi / Lisäoppitunti

KADUNYLITYSLEIKKI

sopii esimerkiksi kuvaamataidon tunnille.

TARKOITUS

Kadunylitysleikin tarkoituksena on antaa oppilaille omakohtaisia kokemuksia autoilijana toimimisesta ja autoilijan rajoitetusta näkökentästä sekä harjoitella kadun tai tien ylittämistä turvallisissa olosuhteissa.

TARVIKKEET

- sakset, tusseja, paperia ja teippiä

Oppilaat leikkaavat A4-kokoisen paperin keskelle 2 cm x 5 cm kokoisen reiän, joka kuvastaa auton tuulilasia. Reiän alapuolelle voi piirtää halutessaan auton valot ja muita koristeita. Paperi auttaa oppilaita eläytymään autoilijan rooliin ja rajoittaa heidän näkökenttäänsä sivuille ja alas.

LEIKKI

Puolet luokan oppilaista ovat autoilijoita ja puolet jalankulkijoita. Autoilijat jaetaan vielä puoliksi, jotta luokkaan saadaan kaksisuuntainen liikenne. Autoilijat ohjeistetaan kävelemään reippaasti opettajan määräämää tietä pitkin katsoen suoraan eteenpäin. Ohittelu ja kaahailu ovat kiellettyjä, mutta oppilaat saavat päästellä auton ääniä tunnelman luomiseksi. Jalankulkijoiden tehtävä on yksi kerrallaan ylittää tie turvallisesti opettajan teipillä merkitsemää suojatietä pitkin.

Oppilaat saavat ensin yrittää itse keksiä parhaita tapoja ylittää tie turvallisesti. Pian tulisi päätyä yhteisymmärryksessä ylitystapaan, jossa odotetaan, että suojatietä mahdollisesti lähestyvä auto on pysähtynyt. Varmistetaan, että autoilija on varmasti havainnut jalankulkijan. Sen jälkeen varmistetaan, ettei muista suunnista ole tulossa autoja ja ylitetään tie rauhallisesti. Oikeata ylitystyylä harjoitellaan useita kertoja.

Leikin jälkeen kerrataan vielä suullisesti oikea tapa ylittää tie. Täytyy muistaa oikeiden autojen vaarallisuus ja se, ettei oikeassa liikenteessä saa koskaan leikkiä.

KÄSITTELY

Keskustellaan kokemuksista autoilijana ja jalankulkijana leikkiin liittyen

- Oppilaat miettivät pareittain, missä tilanteissa täytyy ottaa huomioon se, että autoilijat eivät välttämättä huomaa pieniä lapsia.
- Nosta esiin esteiden takaa tuleminen tielle.
- Muistuta, että peruuttavia ja kääntyviä autoja pitää varoa.
- Muistuta, että töytyy aina varmistaa ennen kadunylitystä, että autoilija on huomannut sinut eikä myöskään muista suunnista tule autoja.
- Muistuta, että tietä tai katuja ei saa koskaan ylittää heti linja-auton edestä tai takaa.

5 min	Selvitetään leikin idea ja valmistelut.
10 min	Valmistetaan paperista auton keula ja tuulilasi.
15 min	Leikitään kadunylitysleikki.
10 min	Keskustellaan kokemuksista autoilijana ja jalankulkijana leikkiin liittyen.

PRONSSINEN PYÖRÄILYMERKKI

1. luokan kevät / 2. oppitunti / 45 min.

Kertausta

Kerrataan, mitä liikenneturvallisuus tarkoittaa ja mitä siitä on edellisellä tunnilla puhuttu.

Oppilaiden koulumatkakertomukset

Oppilaat saavat kertoa omista koulumatkoistaan ja niihin liittyvistä riskeistä.

Käsitellään koulun lähellä mahdollisesti olevat vaaralliset risteykset ja tien tai kadun ylitykset. Mietitään, miten omalla toiminnalla voidaan vaikuttaa kyseisen kohdan turvallisuuteen.

Parityö / Ryhmätyö

Oppilaat miettivät pareittain tai pienissä ryhmissä (3-4 henkeä) pyöräilyyn liittyviä turvallisuustekijöitä.

Yleistä pyöräilystä

- Oppilaat kertovat ideansa muulle luokalla ja opettaja kirjaa ne taululle
- Korosta pyöräilykypärän tärkeyttä.
  - Korosta myös kypärän oikeaa käyttöä ja kiinnittämistä.
  - Muistuta, että pyöräilykypärää käytetään vain pyöräiltäessä. Se täytyy riisua, kun menee esimerkiksi leikkikentälle.
  - Pyöräilijällä tulisi olla oikean kokoinen pyörä, jossa toimivat jarrut, valot, heijastimet.
  - Hyvillä pyöräilyalueilla ei ole liikennettä. Siellä on mahdollisimman vähän muita häiritseviä tekijöitä.
  - Muista, että parkkipaikat eivät ole sopivia harjoittelupaikkoja.
  - Kyydittäminen on sekä vaarallista että laitonta. Liikennesääntöjen mukaan 15 vuotta täyttänyt saa kyydittää alle 10-vuotiasta.

Pronssimerkin koe

Tehdään Pronssisen Pyöräilymerkin koe.

Kokeen tarkastus

Tarkastetaan koe ja jaetaan pinssit / todistukset.

PRONSSINEN PYÖRÄILYMERKKI

1. luokan kevät / KOE

NIMI _____

Tehtävä 1.

Ympyröi hymynaama, jos olet samaa mieltä ja surullinen, jos olet eri mieltä.

1. Pyöräillessä täytyy käyttää kypärää.

2. Pyöräily on hyvä liikuntamuoto.

3. Lapsi saa kyydittää toista lasta.

4. Liikenteessä saa käyttäytyä huonosti.

5. Kadun yli juokseminen on vaarallista.

6. Autoilija huomaa helpommin lapsen kuin aikuisen.

7. Liikenteessä pitää ottaa muut huomioon.

Tehtävä 2.

Kirjoita seuraavat sanat oikeille viivoille:

lamp-pu

sa-tu-la

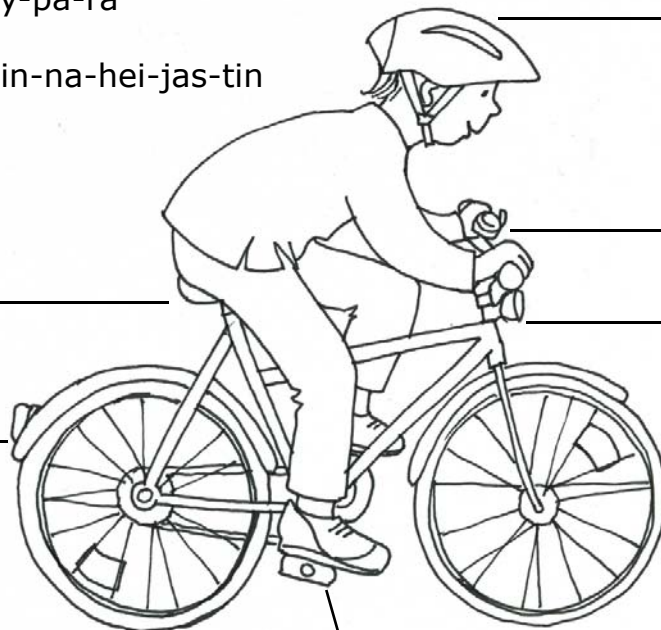
ta-ka-hei-jas-tin

ky-pä-rä

soit-to-ke-l-lo

pin-na-hei-jas-tin

pol-jin

PRONSSINEN PYÖRÄILYMERKKI

1. luokka / OPETTAJAN OHJEET

Oppilaiden pohdinnat

- Keskusteluiden ideana on hyödyntää mahdollisimman paljon oppilaiden tietoja ja kokemuksia.
- Tuntisuunnitelmissa mainittujen aiheitten lisäksi kannattaa suositella, että lapset taluttaisivat pyörän aina tien tai kadun yli, vaikka laki ei tätä vaadikaan.
- Kypärän oikeaa käyttöä on hyvä demonstroida, mikäli se vain on mahdollista.
- Kypärä ei saa heilua päässä, joten sen täytyy olla sopivan kokoinen ja oikein säädetty. Ohejeet ovat vanhempain tiedotteessa.
- Takaraivolla oleva kypärä ei suojaa tarpeeksi.
- Pyörän pitäisi olla sopivan kokoinen, jotta lapsen on helppo hallita sitä.
1. luokkalaisella molempien jalkojen tulisi ylettyvät maahan satulalla istuessa.
- Hyviä harjoittelupaikkoja voi miettiä yhdessä oppilaiden kanssa oman koulun lähimaastosta.

Heijastimen havaintoesitys

Mikäli luokkahuonetta, juhlasalia tai muuta tilaa koulussa ei saa tarpeeksi pimeäksi, voidaan havaintoesityksen sijasta leikkiä seuraavaa leikkiä:

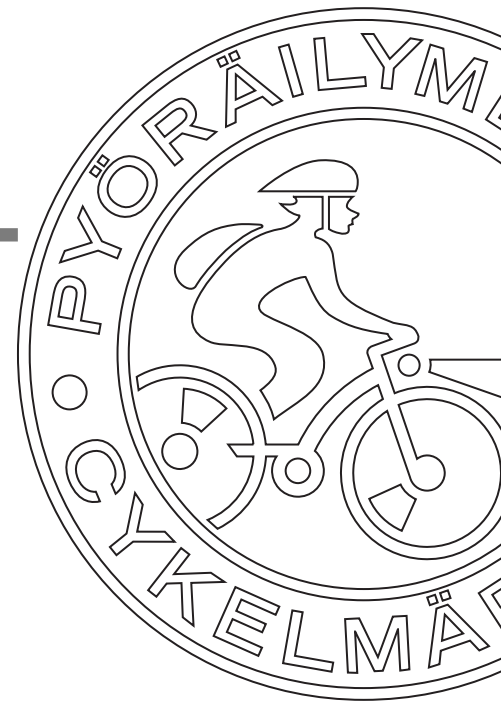
Korvaavan leikin tarkoituksena on vahvistaa liikennevalojen ja STOP-merkin käsitystä ja toimia virkistyskäsityksenä teoreettisella tunnilla. Oppilaat kävelevät luokkaa ympäri ja kun opettaja sanoo: "Punainen valo", on oppilaiden pydähdyttävä ja koskettava jotakin punaista. Opettajan sanoessa "Vihreä valo" oppilaat jatkavat kävelemistä, mutta koskettavat samalla jotakin vihreää. STOP-käskyllä kaikki pysähtyvät heti ja jähmettyvät kyseiseen asentoon.

Koe

- Ensimmäisessä tehtävässä opettaja lukee väittämät ja oppilaat ympyröivät hymyilevän naaman, mikäli ovat samaa mieltä (kyllä!) ja surullisen naaman, mikäli ovat eri mieltä väitteen kanssa (ei!).
- Toisessa tehtävässä voidaan tarvittavan kirjoitustaidon puuttuessa vetää sanoista viiva oikeaan kohtaan kuvassa.
- Kokeen ei tarvitse olla joka kohdaltaan oikein. Tärkeintä on kuitenkin uuden oppiminen!

HOPEINEN PYÖRÄILYMERKKI

2. luokan syksy / 1. oppitunti

Kertausta

Kerrataan edellisillä kerroilla käsiteltyjä aiheita.

Parityö / ryhmätyö

Oppilaat miettivät pareittain, mitä sääntöjä liittyy pyöräilyyn. Muistuta, että polkupyörä on ajoneuvo ja vaatii vastuullisen kuljettajan.

Pyöräilyn säännöt

Oppilaat kertovat ajatuksistaan muulle luokalle ja opettaja kirjaa ne taululle.

- Korosta edelleen pyöräilykypärän tärkeyttä.
- Muistuta 1. luokalla käydyistä liikennesäännöistä. Esimerkiksi pyöräilijän oikeasta paikasta liikenteessä: alle 12-vuotiaat pyörätiellä, jalkakäytävällä tai tien oikeassa reunassa.
- Heijastimet ovat pakollisia.

Parityö / ryhmätyö

Oppilaat miettivät pareittain ajotaidon merkitystä liikenteessä pyöräillessä. Miten liikenteessä tulee käyttäytyä?

Taitava ajaminen

Oppilaat kertovat ajatuksistaan muulle luokalle.

- Nosta esiin hätäjarrutus, joka on pakko hallita vaaratilanteissa.
- Taitava ajaja pystyy paremmin seuraamaan muuta liikennettä (tähän auttaa myös se, ettei pyörä ole liian iso).
- Taitava ajaja kykenee ajamaan suoraan ja ilman heilumista.
- Temppuilu on hyvää harjoitusta, mutta sitä on harrastettava turvallisella paikalla, ei liikenteessä eikä parkkipaikalla.
- Liikenteessä on huomioitava muut tielläliikkujat ja oltava kohtelias.

Jalan ja pyörällä -opas

Opettaja jakaa kotiin vietäväksi Jalan ja pyörällä -oppaan. (Tilausohje opettajanohjeissa). Opettaja kertoo tulevasta ajotaitotestistä ja kannustaa oppilaita harjoittelemaan pyörällä ajamista turvallisessa paikassa huoltajan kanssa.

Pyörän pikatarkastus kotitehtävänä

Lisäksi kotitehtävänä on huoltajien kanssa tehty pyörän pikatarkastus. Onko kaikki kunnossa: jarrut, renkaat, satulan korkeus ja heijastimet.

Tunnin lopussa ennen välituntia voidaan vielä koulun pihalla järjestää **auton pysähtymismatkaa havainnoiva esitys.**

Opettaja vetää maahan viivan ja pyytää oppilaita kävelemään paikkaan, mihin he kuvittelevat auton pysähtyvän 50 kilometrin tuntinopeudella kesällä kestopäällysteellä. Seuraavaksi opettaja kävelee tai juoksee noin 20 metriä demonstroiden auton todellisen pysähtymismatkan ja ilmoittaa, että kaikki oppilaat, jotka olivat sitä lähempänä, olisivat jääneet alle. Seuraavaksi sama toistetaan tien ollessa jäinen, jolloin pysähtymismatka on noin 70 metriä. Matkat ovat Liikenneturvan sivuilta ja sisältävät yhden sekunnin reaktioajan.

HOPEINEN PYÖRÄILYMERKKI

2. luokan talvi / kevät / 2. oppitunti

Liikennemerkkien tapeellisuus

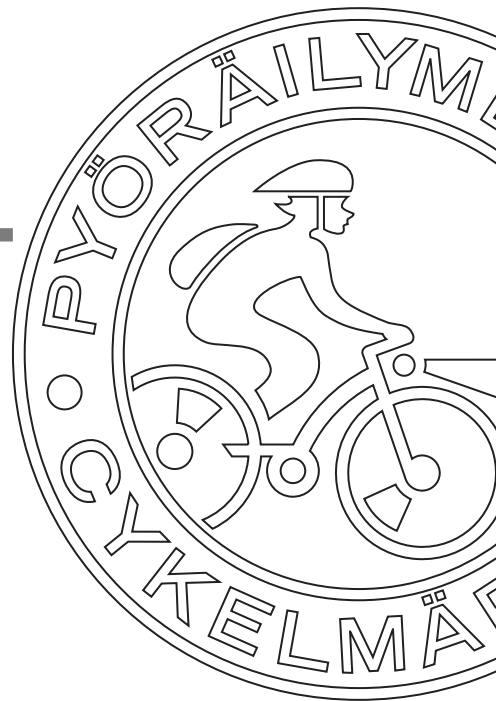
Mietitään yhdessä, mihin liikennemerkkejä tarvitaan.

Piirustustehtävä, Parityö / ryhmätyö

Oppilaat hahmottelevat paperille pareittain kaikki tietämänsä liikennemerkkit ja näyttävät hahmotelmat opettajalle.

Liikennemerkkit

Kun oppilaspari on saanut merkin tehtyä, heidän tehtävänä on miettiä liikennetilanne, jossa osallisena ovat autoilija ja pyöräilijä ja johon liittyy kyseinen liikennemerkki. Oppilaat selostavat tilanteen ja siinä toimimisen opettajalle tai muulle luokalle.

HOPEINEN PYÖRÄILYMERKKI

2. luokan kevät / KOE

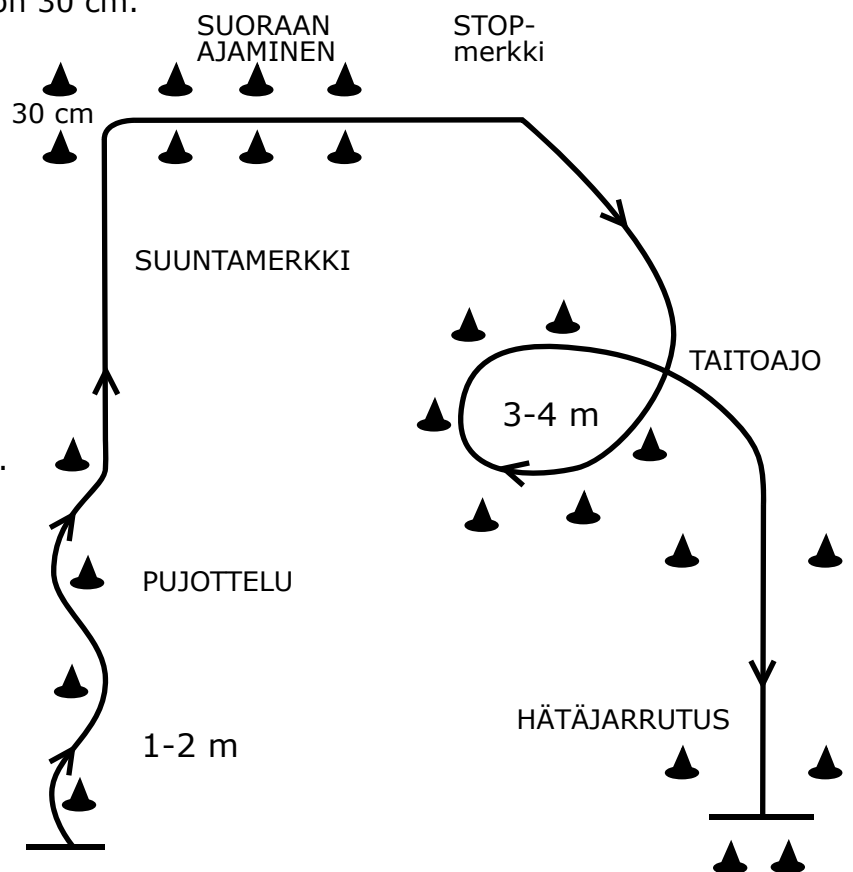
AJOTAITORATA

- pujottelu
- suuntamerkki
- 90 asteen käännös
- hallittu pysähtyminen STOP-merkin kohdalla
- ympyrän sisällä kääntäminen
- suoraan ajaminen
- hätäjarrutus

Ajoharjoittelurata rakennetaan muovikartioista tai vastaavista merkeistä. Radasta on tarkoitus selvittää ilman jalkakosketusta tai merkkeihin törmäämistä. Oppilaille kannattaa painottaa, että kyseessä ei ole nopeus- vaan tarkkuuskilpailu. Radan mittoja voi muuttaa oppilaiden ajotaidon mukaan ja harjoittelulle on hyvä suoda riittävästi aikaa!

- Pujottelussa 5-10 kartion väli on 1-2 m.
- Suuntamerkki näytetään ennen kääntymistä.
- Suoraan ajettaessa väylän leveys on 30 cm ja pituus noin 5 metriä.
- STOP-merkin kohdalla pysäytetään polkupyörä rauhallisesti ja hallitusti, ja jalka lasketaan maahan.
- Taitojossa ympyrän halkaisija on 3-4 m.
- Hätäjarrutusta varten kannattaa kiihdyttää vauhtia ja jarruttaa sitten mahdollisimman tehokkaasti.

Onnistuneen kokeen jälkeen jaetaan pinssit / todistukset.

HOPEINEN PYÖRÄILYMERKKI

2. luokka / OPETTAJAN OHJEET

Auton pysähtymismatkaa havainnoiva esitys

- Esitys kannattaa ohjeistaa huolellisesti.
- Tarkoituksena on arvioida mahdollisimman tarkasti, mihin auto pysähtyy.
- Maksimimatka kannattaa mainita, etteivät oppilaat karkaa liian kauas.
- Esityksen jälkeen on vielä hyvä käydä läpi, miksi jarrutusmatka oli pidempi liukkaalla. Oppilaille kannatta kertoa, että jarrutusmatkassa on mukana noin sekunnin reaktioaika.

Liikennemerkkien piirtäminen

- Voidaan järjestää pieni kilpailu, jossa oppilasparit piirtävät, värittävät ja nimeävät mahdollisimman monta liikennemerkkiä.
- Suomessa käytössä olevat liikennemerkkit löytyvät Tiehallinnon sivuilta <http://alk.tiehallinto.fi/www2/liikennemerkkit/index.htm>

Ajotaitokoe

- Voidaan suorittaa esimerkiksi liikuntatunneilla, vanhempainillan yhteydessä tai liikuntapäivänä.
- Ajotaitokoe voidaan suorittaa myös sisällä liikuntasalissa.
- Varusteina kypärä, pitkät housut ja pitkähihainen paita.

Kotiin tarkoitettu materiaali

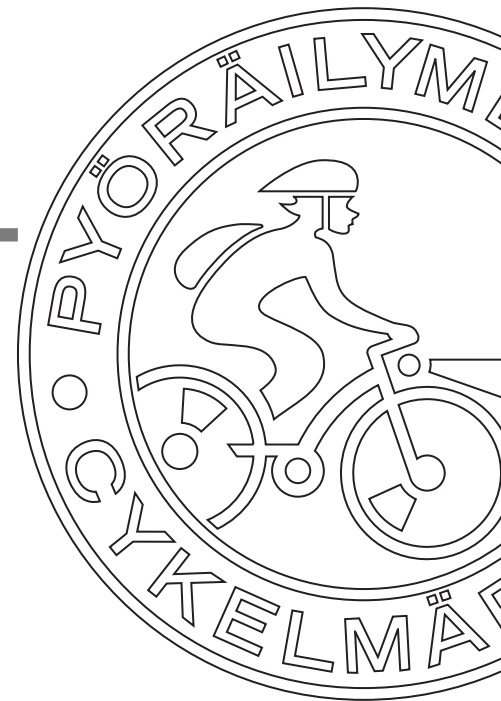
Jalan ja pyörällä –opas on Liikenneturvan vihkonen, jonka voi tulostaa netistä osoitteesta http://www.liikenneturva.fi/vanhat/118/Jalanjapyoralla_opas.pdf

tai tilata Liikenneturvasta osoitteesta www.liikenneturva.fi tai puhelimitse numerosta 020 7282 327, Johanna Lorenz. Tilaamalla hinnaksi tulee noin 5 €/30kpl
Vaihtoehtoisesti voi Liikenneturvasta tilata maksuttoman Pyöräilijä liikenteessä –vihkosen.

KULTAINEN PYÖRÄILYMERKKI

3. luokan syksy / 1. oppitunti

Kertausta

Kerrataan aikaisemmin opittua.

Faktoja liikenneonnettomuuksista

Opettaja kertoo oppilaille faktoja lasten liikenneonnettomuuksista.

- Liikenteessä kuolee vuodessa keskimäärin 18 alle 15-vuotiasta lasta ja loukkaantuu 700 (Liikenneturva 2005).
- Lähes puolet 7 – 14-vuotiaiden liikennekuolemista ja loukkaantumisista tapahtuu pyöräilyonnettomuuksissa.

Onnettomuusdraaman harjoittelu

Oppilaat harjoittelevat onnettomuusdraamaa.

Onnettomuusdraaman esitys

Oppilaat esittävät draaman.

Katsastuskortin esittely

Katsastuskortti ja pyöräretki

Opettaja jakaa oppilaille polkupyörien katsastuskortit kotona tai koulussa täytettäviksi. Katsastuskortin kohdat käydään kohta kohdalta läpi ja merkataan korttiin

PYÖRÄRETKI

Retki voidaan tehdä koulussa opettajien ja huoltajien johdolla tai vapaa-aikana oppilaiden huoltajien johdolla.

- Pyöräretken pituus tulisi olla 5 – 10 kilometriä.
- Mukana täytyy olla riittävä määrä aikuisia.
- Vapaa-aikana tehtävän pyöräretken reitin suunnittelee oppilas aikuisen avustuksella.
- Koulussa suoritettava retken suunnittelevat oppilaat yhdessä opettajan kanssa.
- Suunnittelussa on otettava huomioon mahdolliset vaaralliset paikat, kuten tienylitykset.
- Ennen lähtöä sovitaan retken pelisäännöt.
- Ennen lähtöä täytyy myös tarkistaa pyörän kunto ja varusteet.
- Oppilaan tehtävänä on painaa retkellä mieleen ja kirjata myöhemmin raporttiin:
  - reitti
  - vaaralliset paikat ja kuinka niistä selvittiin
  - kaksi hauskaa, tai mielenkiintoista tapahtumaa tai asiaa sekä
  - ilmenikö pyörään retken aikana säätö- tai korjaustarpeita.

KULTAINEN PYÖRÄILYMERKKI

3. luokan syksy / ONNETTOMUUSDRAAMA

Draaman tarkoituksena on opettaa lapsille onnettomuustilanteessa toimimista sekä selventää pyöräilykypärän käytön tarpeellisuus.

Onnettomuustilanne:

Kaksi kolmasluokkalaista oppilasta on jäänyt auton alle pyöräillessään koulusta kotiin.

Oppilaat jaetaan kolmen hengen ryhmiin. Kussakin ryhmässä on 2 uhria ja pelastaja. Uhreista toinen pyöräili ilman kypärää ja toinen kypärä päässä.

Ilman kypärää ajavan uhrin ohjeet:

Autoilija ei ole huomannut sinua risteyksessä ja on ajanut sinua päin. Loukkasit jalkasi autoon törmätessäsi ja löit pääsi, kun kaaduit maahan.

Sinulla ei ollut kypärää, joten sait pahan aivotärähdyksen ja olet sekavassa mielentilassa. Et muista, mitä tapahtui tai kuka olet. Auto pakeni paikalta pysähtymättä.

Kypärä päässä ajaneen uhrin ohjeet:

Kypärä päässä oleva uhri on loukannut jalkansa, mutta ei päättään.

Pelastajan ohjeet:

Olet matkalla kotiin ja näet kuinka auto törmää pyöräilijöihin ja poistuu paikalta. Juokset uhrien luo ja havaitset näiden loukanneen itseänsä. Uhrit eivät pysty vastaamaan kysymyksiisi ja paikalla ei ole aikuisia, joten päätät soittaa itse hätänumeroon 112.

Kerro:

- mitä on tapahtunut
- tarkka osoite ja paikkakunta
- onko ihmisiä vaarassa
- vastaa kysymyksiin
- sulje puhelin vasta luvan saatuasi

Opasta ambulanssi paikalle.

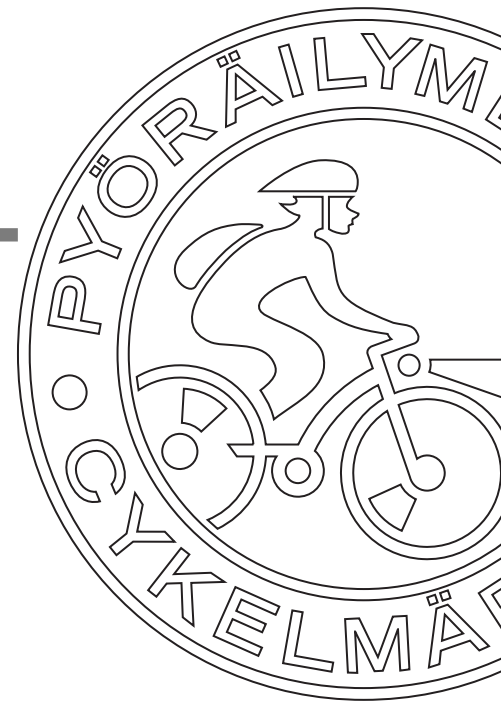
Hätäkeskuspäivystäjän (opettajan) ohjeet:

Puhu rauhallisesti ja selkeästi. Rauhoittele soittajaa, jotta ei tule väärinkäsityksiä.

Selvitä seuraavat asiat:

- mitä on tapahtunut
- missä osoitteessa tarvitaan apua
- montako henkilöä tarvitsee apua
- onko ihmisiä vaarassa
- onko uhri tajuissaan
- minkälaisia vammoja uhrilla on
- voiko uhri tulla itse puhelimeen

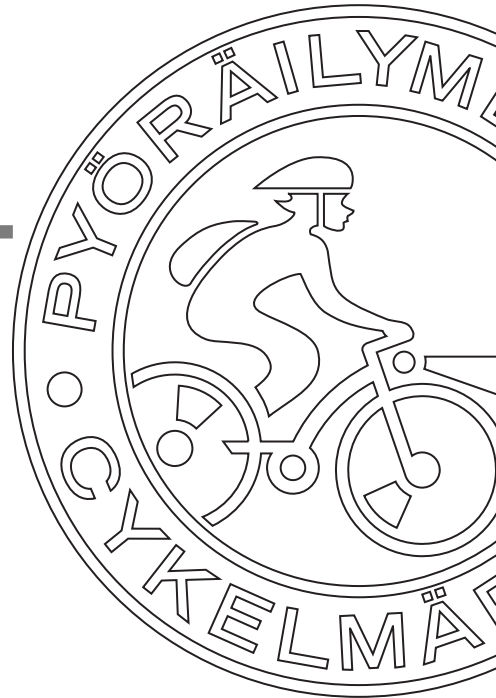
Lisämateriaalia osoitteesta www.112.fi (Hätäkeskuslaitos).

KULTAINEN PYÖRÄILYMERKKI

3. luokan kevät / 2. oppitunti

Parityö / ryhmätyö

Oppilaat mieltävät pareittain, miten polkupyörän saa pidettyä hyvässä kunnossa

Oppilaat kertovat ajatuksensa muulle luokalle ja opettaja kirjaa ne taululle.

- Korosta pyörän puhdistuksen tärkeyttä.
- Käykää läpi tarkastettavat ja huollettavat kohteet:
  - renkaat silmämääräisesti kunnossa ja niissä on tarpeeksi ilmaa
  - ketjut öljytyinä
  - jarrut kunnossa
  - heijastimet paikoillaan
  - soittokello toimii
  - satula ja ohjaustanko sopivalla korkeudella ja tukevasti kiinnitettyinä
- Muistuta pyörän lukitsemisen tärkeydestä. Suomessa varastetaan yli 50 polkupyörää päivässä. Vuonna 2004 vakuutusyhtiöt korvasivat 9 280 varastettua polkupyörää ja luultavasti yli puolet jää ilmoittamatta.
- Kerro, että pyörä on mielellään lukittava johonkin kiinteään esineeseen (mieluiten pyörätelineeseen), ettei sitä saa kannettua pois.

Kultainen pyöräilymerkki koe

Tehdään kultaisen Pyöräilymerkin koe.

Kokeen tarkistus

Tarkistetaan koe yhdessä koko luokan kanssa ja keskustellaan kysymyksistä. Lopuksi jaetaan todistukset ja pinssit.

Pyöräretken kertaus

Käydään läpi retkimuistioita.

KULTAINEN PYÖRÄILYMERKKI

3. luokan kevät / KOE

NIMI _____

1. Alleviivaa oikeat väittämät.

- a. Vasta 15 vuotta täyttänyt saa kuljettaa pyörällä vain alle 10-vuotiasta lasta.
- b. Alle 10-vuotias saa kuljettaa pyörällä toista lasta.
- c. Polkupyörällä saa leikkiä liikenteessä.
- d. Polkupyörä on liikenteessä ajoneuvo.
- e. Pyörällä saa ajaa tien vasemmassa reunassa.
- f. Pyörällä täytyy ajaa tien oikeassa reunassa
- g. Päivässä varastetaan 5 polkupyörää.
- h. Päivässä varastetaan yli 50 polkupyörää.
- i. Pyöräilijän tulee ohittaa jalankulkijan mahdollisimman kaukaa.
- j. Pyöräilijä saa säikytellä jankulkijoita.

2. Yhdistä oikea toimenpide oikeaan huoltokohteeseen.

rasvaa

heijastimet

puhdista

ketjut

säädä sopivalle korkeudelle

renkaat

tarkista kunto ja kiinnitys

satula ja ohjaustanko

tarkista ilmanpaine

koko polkupyörä

KULTAINEN PYÖRÄILYMERKKI

3. luokan kevät / KOE

3. Täytä ristikko.

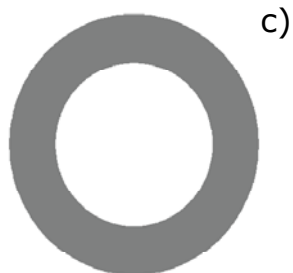
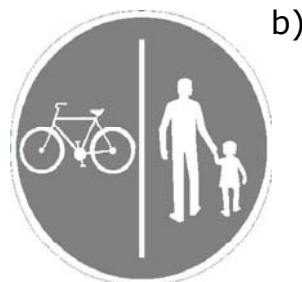
↓

KLING, KLING,
VAROITAA MUITA

OLTAVA KUNNOSSA
ÄKKITILANTEISSA

KUULUU KYPÄRÄÄN

4. Mitä seuraavat liikennemerkit tarkoittavat?

Kun olet valmis, piirrä unelmiesi polkupyörä.

**PYÖRÄN KUNNON JA VARUSTEIDEN
KATSASTUSKORTTI**

TARKASTUS-KOHDE	KUNNOSSA	EPÄKUNNOSSA/ PUUTTUU	KORJATTU/ HANKITTU
Poljinjarru			
Käsijarru			
Ohjaus			
Vaihteet			
Laakerit			
Lokasuojat			
Soittokello			
Takaheijastin			
Etuheijastin			
Pinnaheijastimet			
Poljinheijastimet			
Valot			
Lukko			
Polkimet			
Renkaat			
Ketjut			
Vaijerit			

Nimi, Rungon numero:

**PYÖRÄN KUNNON JA VARUSTEIDEN
KATSASTUSKORTTI**

TARKASTUS-KOHDE	KUNNOSSA	EPÄKUNNOSSA/ PUUTTUU	KORJATTU/ HANKITTU
Poljinjarru			
Käsijarru			
Ohjaus			
Vaihteet			
Laakerit			
Lokasuojat			
Soittokello			
Takaheijastin			
Etuheijastin			
Pinnaheijastimet			
Poljinheijastimet			
Valot			
Lukko			
Polkimet			
Renkaat			
Ketjut			
Vaijerit			

Nimi, Rungon numero:

**PYÖRÄN KUNNON JA VARUSTEIDEN
KATSASTUSKORTTI**

TARKASTUS-KOHDE	KUNNOSSA	EPÄKUNNOSSA/ PUUTTUU	KORJATTU/ HANKITTU
Poljinjarru			
Käsijarru			
Ohjaus			
Vaihteet			
Laakerit			
Lokasuojat			
Soittokello			
Takaheijastin			
Etuheijastin			
Pinnaheijastimet			
Poljinheijastimet			
Valot			
Lukko			
Polkimet			
Renkaat			
Ketjut			
Vaijerit			

Nimi, Rungon numero:

**PYÖRÄN KUNNON JA VARUSTEIDEN
KATSASTUSKORTTI**

TARKASTUS-KOHDE	KUNNOSSA	EPÄKUNNOSSA/ PUUTTUU	KORJATTU/ HANKITTU
Poljinjarru			
Käsijarru			
Ohjaus			
Vaihteet			
Laakerit			
Lokasuojat			
Soittokello			
Takaheijastin			
Etuheijastin			
Pinnaheijastimet			
Poljinheijastimet			
Valot			
Lukko			
Polkimet			
Renkaat			
Ketjut			
Vaijerit			

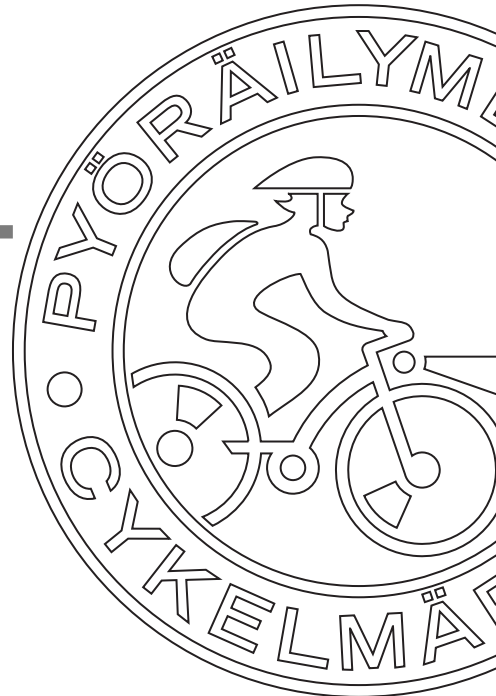
Nimi, Rungon numero:

KULTAINEN PYÖRÄILYMERKKI

3. luokka / OPETTAJAN OHJEET

Pyörän kunnan ja varusteiden katsastuskortti

Kopioi katsastuskortti kaikille oppilaille.

Ohjeina on tarkistaa pyörän kunto käymällä katsastuskortti läpi kohta kohdalta.

Tarkistakaa katsastuskortit sopivana ajankohtana.

Onnettomuusdraama

- Draaman harjoittelu kannattaa pohjustaa hyvin, jotta ylinäyttelemisestä ja pelleilyltä välttyttäisiin.
- Tarkoituksena on eläytyä rooleihin ja miettiä, miltä onnettomuus roolihenkilön näkökulmasta tuntuu.
- Opettaja esittää oman osansa kunkin ryhmän kanssa.

Onnettomuusdraaman jälkeen voidaan keskustella oppilaiden omista kokemuksista onnettomuusdraaman aiheeseen liittyen.

On hyvä myös miettiä, miten kukin onnettomuus olisi voitu välttää. Tämä on myös hyvä aihe ainekirjoitukseen.

Koe

Ristikon oikeat sanat:

- ketjut
- pyörä
- lamppu
- pää
- jarrut
- äänimerkki

Pystysuoraan muodostuu sana kypärä.

Oikeat liikennemerkkien nimet:

- Yhdistetty pyörätie ja jalkakäytävä (yhdistetty jalankulku- ja pyörätie)
- Pyörätie ja jalkakäytävä rinnakkain (eroteltu jalankulku- ja pyörätie)
- Ajoneuvolla ajo kielletty (kannattaa muistuttaa, että polkupyörä on ajoneuvo)
- Moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ajo kielletty